

درخت رساله موقوفه صاحب امتیاز ومدرسه مؤلی کفهمس دادریان

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ ԿՂԵՄԷՍ ՏԱՏՐԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 7

ՈՒՐԲԱԹ,

Ն/18 ՓԵՏՐՎ. 1910

Թապիպ վե ճէրրահ

ՏՕԲԹՕՐ Տ. ԹԱՊԻՊԵԱՆ

Ամերիկան թըպպ Տարիւփիւնունընաան մէկզուն 20 սէ-
նէլիք թէճրիպէսիլէ մարուֆ, պէօյիւքէրէ վէ քիւչիւքէրէ
ա՛խտ էմրազը տախիլիյէ վէ ճիւտիյէ վէ լաւթալըզա
գատըն խաթալըզարընը, խաւաւսիլէ պէլ ոօղուզըզը,
էսքի վէ հէնի ֆրէնկի վէ գանաէրի վէ սոյիւր իլէլի սիւզ-
մինէյի կամէրիպան վէ ինկիլիզ ուսուլը ճէտիտէլէրիւն թաթ-
պիգէն թէտալի իթվէքտէ տիր: Պէյ Օղլունաա Շիւլիտէ Ա-
նանեան արարթմանընաաքի տախիլիւնտէ հէր կիւն էօյլէնէ
գատար խաթէկեանը գապուլ էթաիլի կիպի, Փազար վէ
Բէնճէնպիւրտէն մատաա էօյլէնտէն ոսնրա Սթանպուլաա ճէնի
Փօսթախանէ գարպապիպա, Փէրդիս պէյ խանընաաքի մուա-
յէնէխանէսինտէ խաթալար թէտալի օլունուրլար: Ճունա
կիւնէլէր մէճէսիլէն:

Ըրմաիլէր Տօքթ. Բէնճէնպիւր կիւնէրի էօյլէտէն
ոսնրա Գաուր Քէօյիւնտէ Փազար Խօլունաա Խաթալի Նիգօ-
լաիտիս էֆէնտիւնին էճղախանէսինտէ պուլունըր:

ՏՕՔԹ, Մ, ՍՈՒՃԵԱՆ,

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԵՆՆԴԱՄԻՉԱԿԱՆ
ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

Կը դարմանէ ամենաարագ և ամենավերջին դիւրու-
թեամբ ծրանկախօր (ծրէնկի) և ջերմամիզութիւնը (Պէլ
սօղուգլուղը), Միզարգելութիւնը, Երազափործութիւնը, Երի-
կամուռքի (պէօպրէկի) հիւանդութիւնը, հին և նոր ստա-
մոքսի տկարութիւնները: Ամէն օր առտունէ մինչև իրի-
կուն կը գտնուի Պաղչէգափու Մինասեան Դեղարան Պին
Պիր Զէչիտ վաճառատան դէմ:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ Վ.ԱԽՐԻԱՄՔ Ա.ՍԱՄՈՒՐԵԱՆ

ԿԷՏԻՔ ՓԱՇԱ.—ՊԱՂԻ ՓԱՇԱ ԵՕԳՈՒՇՈՒ, Կ. ՊՈԼԻՍ

Այս դեղարանը որ սուղ ժամանակի մը մէջ հասարա-
կութեան վատահոթեանը արժանացաւ, մասնաւորապէս
գեղերուն խիստ թարմութեանը, դեղագիրներու ճշգրիտ
պատրաստութեանը, և ցոյց տուած ուղղամտութեանը հա-
մար, այս անգամ իր բոլոր յաճախորդները գոհ ձգելու նը-
պատակով և յարգոյ հասարակութեան քաջալերութեանը
վրայ, ինչպէս ուրիշ տարիներ, նոյնպէս այս տարի Նորվե-
կիայէն մեծաքանակ բերել տուած է

ՄՕՐԻԻԻ ԱՆԱՐԱՏ ԶԿԱՆ ԻԻՂԸ

ՈՐ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԳԻՄԻԱԳԷՏՆԵՐԷՆ ԵՒ ԱՆՈՒԱՆԻ
ԲԺԻՇԿՆԵՐԷՆ ԳՆՆՈՒԱԾ ՈՒ ԱՆԵՍՐԳՅԱՆ ԸԼԼԱԼԸ ՎԱ-
ԻՍԵՐԱՑՈՒԱԾ Է:

ՄՕՐԻԻԻ ձկան իւղը կը ծախուի մեծ ու փոքր քանա-
կութեամբ մասնաւոր շիշերու մէջ: Կէտիք Փաշա—Պաղի
Փաշա դեղարանը կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակէ մեծ քա-
նակութեամբ քօնիաքներ, օ տը քօլօններ և անգլիական
ու գաղիական գեղերու մթերք մը:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ դեղարանը, յաճախորդներուն
փափաքին համաձայն, ի դիւրութիւն, կը հրաւիրուի ուզուած
բժիշկը: Այս դեղարանը կը յաճախեն արդէն փորձ ու կարող
բժիշկներ, որոնք դեղարանին յարակից մասնասէնեակին
մէջ կը դարմանեն ամէն տեսակ հիւանդութիւններ: Բշ. և
Եշ. օրերը, կէս օրէ վերջ ձրի դարմանում:

ԴԵՂԱՐԱՆԸ ՈՒՆԻ

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՍՊԱՍ

درخت رساله موقوتہ صاحب امتیاز و مدیر مسؤولی کفہ مس دادریان

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ ԿՂԵՄԷՍ ՏԱՏՐԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 7

ՈՒՐԲԱԹ,

5/18 ՓԵՏՐՎ. 1910

ԱՇԽԱՐՀՍ ԵՐԲ ԵՒ ԻՆՉՊԷՍ ՎԱԽՋԱՆ

ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ

ԱՇԽԱՐՀԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿ ԿԸ ԿՈՐԾԱՆԻ

ՋՈՒՐՈՎ, ՀՈՒՐՈՎ, ԵՒ ՍՈՒՐՈՎ

ԱՄԷՆ անգամ որ երկնագամբիին վրայ գիտաւոր աստղի մը այցելութիւնը դիտած է մարդկութիւնը, անմիջապէս աշխարհի կործանման խնդիրը մէջտեղ նետած ու այլընդայլոյ կարծիքներու և չարաչուք գուշակութիւններու տեղի տուած է:

Աշխարհիս վախճանին նկատմամբ՝ թէ ի՞նչպէս պիտի գայ, տարակարծիք հն մարդիկ. եթէ ոտոյդ բան մը կայ սա է թէ, աշխարհը անպատճառ պիտի կործանի և չատ եղերական ու ողբալի վախճան մը պիտի ունենայ ան: Ոմանք կ'ըսեն թէ, հետզհետէ Արեւին տաքութեան նուազելովը կենսականութիւն չի մնալով երկրի վրայ, ամեն բան պիտի սառի, պիտի քարանայ ու այսպէս պիտի վերջանայ: Ուրիշներ կ'ընդունին թէ, բռնկումով, կիզումով աշխարհը վերջակէտը պիտի դնէ իր գոյութեան:

Տասներորդ դարուն՝ մեծ իրարանցում կար Եւրոպայի մէջ աշխարհի վախճանին հասած ըլլալուն երկիւղովը, այսինքն, յամի Տեառն 1000 (հազարամեայի խնդիր) մարդիկ կարծելով թէ աշխարհի վախճանը հասնելու վրայ է, ահով դողով լեցուեցան, ու ողբալի գուշակութիւններ ըրին։

Ըստ գիտնականներու յայտարարութեան երկրագունդը երեք աւագ չրջան կը բոլորէ, կամ լաւ եւս է, երեք մեծագոյն փոփոխութիւն պիտի կրէ։

1.— Երկիր կոչուած այս մոլորակը, ի սկզբան կը վառէր ու Արեւի պաշտօն կը կատարէր ուրիշ աշխարհի մը, ո՛վ գիտէ քանի՞ հազար ու քանի՞ միլիոն տարի այդպէս վառեցաւ։ Նոյնպէս բոլոր մոլորակները իրենց արբանեակներով միասին սկիզբէն նոյն վիճակին մէջն էին։ Մեր արեգակը ու երկնակամարին վրայ հեռաւոր սահմաններու մէջ այժմ պըլպըլցող աստղերը ուրիշ բան չեն, բայց միայն բռնկած ու վառուած աշխարհներ, որոնք Արեւի պաշտօնը կը վարեն իրենց շուրջի մոլորակներուն, և այս վերջինք անտեսանելի են մեզի։

2.— Երկիրը մարեցաւ, պաղեցաւ, կեղեւ կապեց եւ ջուրին հետ միանալով պատրասուեցաւ յարմարիլ շնչաւոր կենդանիներու և հոգեւոր էակներու գոյացութեան և բնակելութեան։ Սոյն փոփոխութիւնն և պատրաստութիւնը բնագէտները կը հաւաստեն թէ հազարաւոր դարեր տեւած է։ Մարդ էակներու գոյութեան շրջանն ալ երկարատեւ է, ո՛չ ոք կրնայ կանխել կամ գուշակել անոր բուն վախճանին ժամանակը։

3.— Վերջին շրջան, Երկիրը նորէն պիտի բռնկի ու հըրկեղումով պիտի կործանի վերջնականապէս, որուն մոխրակոյտներէն այս անգամ պիտի գոյանայ դրախտ մը։ Ըստ մեկնաբանութեան երկրաբանից և Տարրագիտաց ջուրը ստեղծուեցաւ ցամաքէն առաջ, որ ամէնահաստատունն մարմիններու բաղադրութեան մէջ մեծ տեղ կը գրաւէ։ Քանի որ Երկրագունդը սկիզբէն ի վեր շատ մը փոփոխութեանց ենթարկուած է, ջուրին մակերեսէն բարձր ցամաքը երբեմն բոլորովին ջուրին տակն էր, հոն ոչ մարդ կ'ապրէր և ոչ տուրքի կենդանիներ։ Քանի որ ճշմարիտ է թէ, աշխարհի այժմու կարգն ու սարքը ընդմիջուած է անցեալին մէջ, դիւրին

է Ըմբռնել թէ, ան պիտի խանգարուի նորէն արդային մէջ
 եւս: Ըստ Սրբազան պատմութեան երկիրը կը հաստատուի և
 կը կործանի ջուրով, այսինքն ջուրին և հուրին միացումով,
 որ ատեն հուրը պիտի տանի յաղթանակը, որովհետեւ աշ-
 խարհը պիտի այրի աներեւակայելի բոցերով, իր ներքին և
 արտաքին մասերով բովանդակ: Այրելով բան մը չի կոր-
 սուիր սակայն, չի կայ նոյն իսկ հիւլէյի մը կորուստը, այլ
 միայն այրած նւթին մասերը բաժնուելով նոր մարմինի մը
 ծնունդ պիտի տան, առաջ պիտի գան բոլորովին նոր բա-
 ղադրութիւններ: Փորձով հաստատուած է թէ, այրուած մար-
 մինը որ կը վերածուի մոխիրի, ծուխի և կազի, կը կշռէ
 ճիշդ նոյնչափ որչափ կը կշռէր նոյն մարմինը սկիզբէն: Այս-
 պէս երբ երկիրն այրի, պիտի փոխէ իր այժմու ձեւը պիտի
 շինուի միւս անգամ աւելի փառաւոր, աւելի ակնախտիղ,
 հարթ և հաւասար: Հաւասարութիւնն ալ ասանկ կ'ըլլայ ու-
 հաւասար: Ի՞նչ է այս ծուռ մուռ, վեր վար, խորտ ու փորտ
 ձեւերը: Գիտէ՞ք որ երկիրն խառնակ և հակադրական դրու-
 թիւններով կը պատկերանայ. լեռ և ձոր, ջուր և հուր,
 ցուրտ և տաք, լոյս և խաւար, և այլն իր մասերը կը կազ-
 մեն: Աստուածաբաններ կը ծանուցանեն թէ՝ մարդուն մեղ-
 քին պատճառաւն է որ երկիրը անէծքի տակ ըլլալով յառաջ
 կը բերէ փուշեր, տատասկներ, թունաւոր խոտեր և կեն-
 դանիներ, փոթորիկներ, մրրիկներ, հեղեղներ, երկրաշարժ-
 ներ և հրաբխային ժայթքումներ, և միւս կողմանէ կը մխի-
 թարեն և կը հանգարտեցնեն մեզ թէ, իրերու այս ընթացքը
 յաւիտեան պիտի չի տեւէ, պիտի անհետանան այս ամէնը,
 երբ երկիրը իր նախասահմանեալ վախճանին հայնելով, կոր-
 ծանի հուրով և ջուրով և երբ երեւի նոր երկինք եւ նոր եր-
 կիր, անոնց մէջ կ'ըսեն արդարութիւնը պիտի տիրէ, ճշ-
 մարտութիւնը և հաւասարութիւնը պիտի թագաւորէ, ուստի
 պատշաճ է ըսիլ թէ, բոլոր բնութիւնը ու մարդկային ազգը
 եռանդագին ակնկալութեամբ կ'պատէ այս ազատութեան
 փառաւոր ու երանելի վախճանին: Ըսել է թէ զարհուրելի
 իրականութեան մը առջեւ կը գտնուինք. երկրագունդիս
 համարէն բռնկումէն և տարրալուծումէն ետք նոր երկինք և
 նոր երկիր մը պիտի ողջունենք, նորաստեղծեալ ինքզինք
 պիտի ըլլայ այնպէս գեղեցիկ և բերրի ու այնպիսի անձա-

ռելի երջանկութեան՝ վայր որ հնար չէ մեզի այժմ երեւա-
կայել: Թէ արգիօք այն ատեն երկիրը երկնից մէկ մասը պի-
տի ըլլայ, և թէ մարդիկ կամ ուրիշ սուրբ էակներ պիտի
ընակին հոն, ահա այս կէտը կը մնայ քիչ մը մութ:

* * *

Աշխարհիս կործանումին համար երկնային օտար մարմի-
նի մը մեզի բողոքելու պարագային սպասելու կամ գիտաւորի
մը հաւանական ընդհարման վախովը համակուելու հարկ չի-
կայ, հեռաւոր սահմաններէն միլիոնաւոր մղոններ-կտրելով
դէպի մեզ եկող ու կործանել սպառնացող աստղի մը վրայ
խորհելով անհանգիստ ըլլալ բոլորովին աւելորդ է, այս կ'ը-
սեմ ոչ թէ այդպիսի բողոքման հաւանականութիւնը չիկայ,
այլ մեր Երկրագունտը որուն վրայ կը շրջինք և կ'ապրինք,
արդէն ունի մեր գլխուն սարսափելի փորձանքներ բանալու
և առեւելի պատուհաններ բերելու յատկութիւնը: Երկրա-
գունտը կը պարունակէ իր սէջ այլազան տարրերու առաջին
միւրքը, որոնք կրնան աշխարհս խառնշտել, տակնուվրայ
ընել ու կործանել ամբողջութեամբ կամ մասնակի:

Մենք զմեզ ապահով կ'զգանք աշխարհի վրայ, այնպէս
չէ՞, մինչդեռ մեր ոտքերուն տակը գտնուող երկիրը հաւր է
նոյնպէս մեր գլխուն վերեւը տարուբերող ամպերը կրակ-
ներ հն. խեղճ մարդկութիւն. կրակներու և բոցերու մէջն
է որ ժուռ կուգայ, լուր չունի. հետաքրքրութեամբ առը-
ցուն ու երկիւղով պաշարիալ իր աչքերը կը սեւեռէ երկ-
նից անծայրածիր սահմաններուն մէջ դեգերող օտար գիտա-
ւորի, օտար կրակի:

Ուրիշ տեսակէտով մը, կ'ուզենք շեշտը դնել սա կէտին
վրայ, կործանումը կործանում է, ըլլայ ամբողջական ըլլայ
մասնակի: Մահը մէկ է, թէև ատիկա տարրեր դէպքերու ու
պատահարներու փուլերով ներկայանայ, ինչ է տարբերու-
թիւնը երբ մարդուն կեանքին վերջ կը տրուի ջուրով, հու-
րով և սուրով:

Բացատրենք և պարզենք: Աշխարհս անգամ մը կոր-
ծանցաւ ջրհեղեղով, ինչպէս որ կը պատմեն: Ո՞ւրկէ գոյա-
ցաւ այդ առեւելի հեղեղները, մինչեւ համայն աշխարհ ողո-
ղելու, մինչեւ բարձրաբերձ լեռներն անգամ ծածկելու աս-

տիճան, այնպէս որ ոչ մէկ չնշաւոր էակ կամ կենդանի ողջ
կը մնայ, բացի Նայի տապանի մէջ խնայուողներէն։ Այդ
ջուրի հեղեղները հեռաւոր սահմաններէ չեկան, ոչ ալ երկ-
նային օտար մարմինէ մը պարպուեցան, այլ գոյացան մեր
երկրի վրայի մթնոլորտի սպրանքէն։ Ասիկայ կործանումն է՝
երբ մարդկութիւնը իսպառ կ'անհետանայ, կը պատժուի
ջրհեղեղով։ Եւ շատ հաւանական է Սոգոմ Գոմորի վրայ եր-
կինքէն տեղացող ծծումբ և կրակը մեր երկրին արտադրու-
թիւնն էր, թերեւս հրաբուխի մը բերնէն ժայթքող հրեղէն
նիւթեր, զորս բնութիւնը տնտիջապէս իր ծոցէն գուրս բե-
րաւ Նախախնամողին վերին հրամանին հնազանդելով։

Եգիպտոսի վրայ հասնող տասը պատուհաններէն մին
էր տեղացումը տհաճագործ կարկուտի մը, որուն հետ՝
գրուած է թէ, կրակ ալ կը տեղար, այսինքն որոտումներէ
առաջ եկող կայծակներ որոնք իրենց կարգին տարբեր ա-
ւերում մը կը գործէին երկրի վրայ, բռնկցնելով, սրբելով,
սկրթելով իրերը, և մարդկային մահեր առաջ բերելով։ Ջուրը
կը վերածուի շոգիի և տապի, և անոնց խտացումէն կը
գոյանան շանթեր, կրակներ, և այսպէս կրնայ պատահիլ որ
ինչո՞ւ հեռուները կ'երթաք, երկինքէն ալ բոցեր, կրակներ
տեղան մեր գլխուն վրայ։ Բայց բուն կրակի հնոցներ և շտե-
մարաններ մեր ոտքերուն տակ կը գտնուին, երկրագունտիս
ծոցին մէջ։ Հրաբուխները այդ հնոցներուն ծխնելոյծներն
են, աշխարհիս սկիզբէն ի վեր այդ հնոցներուն գրգռումով
ահռելի ճրկրաշարժներ պատահած են, մանաւանդ ծովամօտ
վայրեր, կղզիներու, թերակղզիներու և երկրագունդի ծայ-
րերուն մէջ, աւերներ ու մարդկային ոչ նուազ կորուստներ
պատճառելով։ Լիզպոնայի երկրաշարժը որ տեղի ունեցաւ
1755ին, իր տեսակին մէջ ամենէն կործանարարն էր Նոյեմ-
բերի առաւօտ մը, նոր այգին, քանի մը երկվայրկեանի մէջ
ոչ ևս էր քաղաքը իր 150 հազար բնակիչներով։ Երկրագուն-
տին այն մասը տակն ու վրայ եղած էր, այժմէական խօսքով
կործանուած, ո՛չ Հալէլը բաղխած էր հոն և ո՛չ երկնային
ուրիշ օտար գունդ մը, և սակայն կործանեցաւ, մեծ եւ
փոքր շնչաւոր էակներով հանդերձ։

Կը յիշէք անշուշտ թէ, 15 տարի առաջ Ֆրանսայի սեպ-
հական երկերներէն Մարթինիք մեծ կղզիին մէջ պատահե-

ցաւ աննախընթաց տեսակէն երկրաշարժ մը, որ ահագին պայթումներու, ժայթքումներու և փոթորիկներու տեղի տը-
լաւ. ծովը ետ ետ քաշուեցաւ և մէյ մըն ալ ուժգին դէպի
ցամաք քալեց, մեծամեծ աւերներ գործելով ծովեզերեայ
տեղերու մէջ: Անդին ցամաքի վրայ աւելի դժոխային երե-
ւոյթներ պարզուեցան. երկրաշարժի առաջ բերած ստորեր-
կրեայ ճեղքուածներէն դուրս պոռթկալով մոխիրներ, կա-
զեր և լավաներ, որոնցմէ մեռան հազարաւոր շնչաւորներ:
Բնագէտները հաստատեցին թէ այդ մահաոտարսուռ պատու-
հասին անօրինակ երեւոյթները առաջ եկած էին ջուրի եւ
հուրի իրարու հանդիպումէն, երկրի տակէն անցնող գե-
տերու ջուրերը բացուած խողովներէն դէպի ստորին սահ-
մաններ վազելով հրաբխային հնոցին հասած և վայրկեանապէս
անկէ լափուելով շագիտի վերածուած ու շագին ալիւր կարգին
դէպի վեր մինչեւ երկինք փչած էր հրեղէն նիւթեր և մու-
խիրներ, որոնց տեղատարափին տակ ծածկուեցան մարդա-
բնակ վայրերն իսկ: Ահա կործանումը հողագունտին այն
մասին: Ինչպէս այս օրինակ աղէտ մը Իտալիոյ մէջ եւս պա-
տահեցաւ վերջերս:

Դեռ տխուր յիշատակը շատ թարմ է մտրիւրու մէջ Սան
Ֆրանչիսքոյի ահաւոր երկրաշարժին, Եանքիններու երկրին
ծայրագոյն տրեւմտքի հողամասին վրայ:

Ներուի մեզ առաջագրել մի այլ տեսակէտ, ի մասին աշ-
խարհի շարունակական կործանման: Աշխարհս կը կործանի
— բնութեան պատուհաններէն զատ — սուրով, մարդկային
արարքներով, անշտն և անպիտան շարժառիթներով և յա-
ճախ արիւնալի ձեռքերով: Միջազգային պատմութիւնը ցոյց
կուտայ մեզի թէ, փառասիրութեան և չահամուլութեան եւ-
րեսէն աշխարհի գեղեցիկ դաշտերը քանիցս կարմիր արիւ-
նով ներկուած են աշխարհակալներու, բռնակալներու կար-
միր մանգաղին կեր ըլլալով մարդկային բերաւոր էակներ:
Պատերազմները շարիքի՞ պատճառ են թէ բարիքի, այդ
տարբեր հարց է, սակայն ատոնք ընդհանրապէս մեծ պա-
տուհասներ եղած են աշխարհի: Թո՛ղ պատերազմները, աշ-
խարհս արտադրած է Հերովդէսի, Ներոնի, Ճինկիզխանի,
Լէնկիթիմուրի պէս անգութ և անխիղճ բռնակալներ, որոնք
խաղաղութեան ժամանակ հլու, հնազանդ բազում ժողո-

վուրդներ ջարդել տալով այնքան արիւն հոսեցուցած են որ-
քան ճակատամարտներու մէջ չէ տեղի ունեցած: Յամի Տե-
առն 70ին Տիտոս Երուսաղէմը պաշարելով բնաջինջ ըրաւ
մէկ միլիոն հարիւր հազար Հրեայ ըստ պատմիչի Յովսեփոսի.
խնդիր չէ թէ ասոնք պատժուեցան իրենց ծայրայեղ անօրէ-
նութեան և ամբարոյութեանը պատճառաւ, ինչպէս կը հաս-
տատեն ժամանակակից պատմագիրներ իրենց հետեւեալ ար-
ձանագրութեամբը: «Չիկայ քաղաք որ երբէք կրած է այս-
պիսի թշուառութիւն և ոչ կայ դար մը աշխարհիս սկիզբէն
ի վեր որուն մէջ ծնած ըլլան մարդիկ այնքան չար որքան
այս դարունները»: Ահա այն ատեն աշխարհի այն հողամասը
որ Երուսաղէմ կը յորջորջուէր կործանեցաւ: Հետեւեալը չեր-
թանք, երբ Կարմիր Սուլթանը խաղաղութեան ժամանակ ե-
րեք հարիւր հազար ժողովուրդ ջարդել կուտայ անխնայ
հայաշատ գաւառներու մէջ, և երբ Հայութիւնը կը կործան-
ուի այսպէս, ահա հայաշխարհը ինքնին կործանուած է(թէ և
Հայը ջարդուելով չի հատնիր, այդ տարբեր խնդիր): Կար-
միր սուլթանին արքանհակները կամ մնացորդները երբ Ա-
տանան զարկին, ու երբ հոն մեծ ու պզտիկ քսան հազար
Հայ ինկաւ, ահա երկրագունեին արեւելեան մասին Թուրքիոյ
երկրին հաւաւային կողմի մէկ մասը կործանեցաւ, որուն Կի-
րիկիա կամ Ասանա անունո կուսան:

Ինչ է աշխարհի կործանումը: — Աշխարհի կործանումը
ըսելով կը հասկնանք անոր վրայ գտնուող մարդ կոչուած
չնչաւոր էակներուն հասարական կամ մասնական ոչնչացումը,
ըստ ջուրով, հուրով և սուրով: Երբ տակաւին հետաքրքիր
էք նորին հարցնելու թէ, աշխարհի կործանումը և վախ-
ճանք կարելի՞ է որ Մայիս 18ին տեղի ունենայ, Հալլէյի այ-
ցելութեան առթիւ, ունիմ ասոր համար այ կարծեմ էն ճիշտ
էն հաւատարիմ և էն կտրուկ պատասխան մը: — Երբ ես
նոյն իսկ վաղը ու և է մահով մեռնիմ, — ինչ որ շատ հա-
ւանական է, — ահա՛ աշխարհի կործանում, ահա՛ աշխարհի
վախճան: Աշխարհը տեղն է եղեր, ինձի ինչ երբ ես անոր
վրայ չեմ այլեւս: Ես ալ աշխարհ մըն եմ աշխարհներու մէջ,
բայց հիմա ո՛չ եւս եմ:

ԿՂԵՄԷԻՍ Մ. ՏԱՏՐԵԱՆ

ԳՈՒՅՐՈՒԳԼԸ ԵՐԼՏՐՉՏԱՆ «ԴՐԱԽՏ»Ա ԿԵԼԷՆ ԹԷԼԷՂՐԱՅ

ՊԻՐ ՄԵՃԱԶ [ԱՅԼԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ]

ՀԱՆԷՑ ԳՈՒՅՐՈՒԳԼԸՆԸՆ ՏԻՒՆԵԱՆԸՆ ՊԱՇԸՆԱ

ԿԵԹԻՐԷՃԷՅԻ ՖԵԼԱԲԷԹ

ՆԱՊՐԸԼ ՉԱՐՓԱՃԱԳ ՂԷ ՆԱՊՐԸԼ ՄԱՀՂ ԷՏԷՃԷԳ

«... Կելիյօրում, Տիւնհայր մահվ էթմէյէ Կելիյօրում, հէր քէս պաշընըն չարէսինէ պագսըն, իսթէր պագսըն իսթէր պագմասըն, պէն հափաճաղըմը պիլիյօրում. հէր քէսին հագ-
գընը ափուճընա գօյաճաղըմ, պէն քէնտիլիլիմտէն կէլմէյօ-
րում, պէնի կէօնտէրէն վար: Օ պանն տէտի քի, տէրհալ
կիտէյիմ ինթիգամընը տիւնհատան աւայըմ, գիրա անլատը-
ղըմա կէօրէ տիւնհա փէք պէրպատ օլմուշ, հէր քէս չըր-
փըտան չըգմըշ, էնտագէ իլէ ալըպ արշըն իլէ սաթըյօր, իչինէ
պին պիր հալան գաթըյօր, վէլ հասըլ հէր տօղրու եօլտան սա-
փըյօր հէր հագգսըղըղըմ հափըյօր, ֆէզահաթ, չէնսաթ, յէֆա-
հաթ, մէքրուհաթ, թագսիրաթ պաշտան աշմըշ, թաշտըգճա
թաշմըշ, մաղլում վէ մաղտուրլարըն ահ ու ֆէրհատը հուղուրը
իլահիյէ վարմըշ, իշթէ պուենուն իչին պէն կէօնտէրիլիյօ-
րում քի տիւնհայր փէնչէ ի ատալէթէ չարփայըմ, հէր
իլէ հէքսան հափայըմ, թօղունը տիւմանա գաթայըմ, սիգէ
գափուշտուղըմ կին Սլլահ հարտըմ էյլէյէ. լաքին սէն
գօրգմա, պիֆիւթուր օլ, սէնին իչին պիր թէնլիքէ եօգ,
անճագ տէյէճէթլէրիմէ տըգգաթ էթ. կէլտիլիմտէ նէլէր օ-
լաճաղընը փէչինէն սանա խապէր վէրիլիյօրում, կէօր քի հէր
քէսին ագըպէթի նափըլ կէլէճէթ վէ նէօ օլաճագ, սանա վէր-
տիլիմ թալիմաթ վէ թէնպիլէլի իսթէրսէն մահալլէրինէ
պիլտիր, հէր քէս հալը հագիգաթըմ անլաւընտա օնա կէօրէ
տափրանսըն:

ԿԱՎՐՕՇա սէօլէ, պաշգա պիր ալէմտէ զագէթաճըլըգ

էթմէք իշխան հազար օլտուն, քէնտիսի պունտան ագտէմ
հազմը իտի քի, պէն կէլտիյիմտէ գույրուղըմըն իւզէրինտէ
օթուրուպ զագէթաճըլըգ հափաճագ իմիշ, իսթէտիլի հէրտէ
օթուրուպ զագէթաճըլըգ էթմէք քէնտի՞ր ընինէ մի փախսուս,
եօգսո պէնիմ ընյիմէմի, ֆիլվագի օ զագէթաճըլըգ էտէ-
ճէք, լաքին գույրուղըմըն իւզէրինտէ տէյիլ, իլլա գույ-
րուղըմըն ալթընտաքի աթէշֆիշան տաղընըն քէնարընտա,
օրատան քի, պէն արատա պիր միւտհիշ լավա, քիւքիւրթ
վէ աթէշ փիւսկիւրտիւրիւմ, մէրագ էթմէսին սալթ քէնտիսի
տէյիլ, տահա պաշագալարտա պիրլիքտէ, այնի մէմուրիյէթի
այնի մահալտէ տէվամ իտէճէքլէր, ապօնէ իշխան հիշ տիւ-
շիւմէսին, 999,000 սաղլամ ապօնէլէր մէվճուտ տըր:

ԲԻԻԶԱՆԴԻՈՆա սէօյլէ, մէնաֆի ի շախիյէսի իշխան պէ-
յագա սիյահ, վէ սիյահա պէյագ տէյիւ այագ պառմասըն,
էօյլէ օն փարալըգ իւմ ու խապէր փուլը իշխան միւշթէրիլէր
իւէ քըցըրըլըգ վէ նիգա էթմէսին, պէն քէնտիսինի գույ-
րուղըմա թագըպ, սէմանըն պինհայէ իւմմանը իշէրիսինտէ
պուլունան պիր ալէմէ կէօթիւրիւպ պրագաճագըմ քի, օլ
ալէմին քեահինաթ վէ մէվճուտաթը՝ սիզինքի կիպի թաշ,
թօփրագ տէյիլ, իլլա պիւսպիւթիւն խալիս ալթունտան ի-
պարէթ աիր, իշթէ օրատա ալթուն քիւրսիւ, ալթուն վա-
սա իւզէրինտէ ալթուն գալէմ, ալթուն քեաղըտ, ալթուն
միւրէքքէպ իւէ ալթունլար իշինտէ զագէթաճըլըգ հափաճագ
տըր, էթրաֆընտաքի հէր շէյ, հաթթա հէտիյի վէ իշտիյի
վէ աըշարը վէրտիյի շէյլէր ալթունտան իպարէթ օլաճագտըր:

ԺԱՄԱՆԱԿա սէօյլէ, հէր ապօնէ պէտէլինի կէճիքտիրէն
միւշթէրիյէ արգա արգայա տօգուգ թէլէկրաֆ չէքէրէք տօ-
գուգ տէֆա քիւֆր էթմէք թապիաթընտան վագ կէչսին, նէ՝
լագըմ թէլաշ, պիր ազ տահա սապր էթոին, պէն կէլտի-
յիմտէ քէնտիսինի ալըպ էօյլէ պիր վասի ալէմէ կէօթիւրէ-
ճէյիմ քի, օրատը տիւնեանըն օն գաթ պէջիւքլիւնտէ
օլուպ 20 միլիարա հազըն սէքէնէսի վար տըր, պուշլար հի-
քեայէ (վէպ) օգումաղա փէք խահիշկէր օլտուգընտան
իշթէ օնլարըն արատընտա հիքեայէնիւվիս (վիպագիր) վա-
զիֆէսիլլէ միւքէլլէֆ վէ միւշէրիլէֆ պուլունաճագ տըր, ա-
պօնէ պէտէլի իշխան հիշ ույգուսընա խալէլ կէթիւմէ յէճէք,
հիշ գայղու էթմէյէճէք, չիւնքի հէր քէս ապօնըմանը փէլին

վերհեծէք տիր, փեշինէն թէնտիյէ էտէնլերին ստէտի Պ
միլիտան զիյաստէ տիր. քէնտիտի տնճագ հազմաղը տիւ-
շիւնէճէք, վէ քէնտի հազմըզլարը հիքհայէլէր մի. ճէվհէ-
րաթ իլէ հազըլըպ պաշգա ալէմլէրին մաիլըզլարընա հէ-
տիյէ մագամընտա կէօնտէրիլէճէք: Իշթահա կէլիպ գրաբար
Նարեկի օրատա թէքրար թէրճէմէ էտէճէք, լաքին պու
տէֆուսընտա ուլտուրմասիօն հախօտ գիլ ու գալի մուճիպ
հապպէ ի վահիտ զալաթ պուլունմայաճագ, հէր քէս օնու
քէմալը թէնայ յիւր իշինտէ օգույաճագ:

ԱՌԱՒՈՏԻՆ «էօյլէ», հազըլնտա իգամէ էտիլէն տաւայա
ճանտան սարըլսըն, անըն իշիւն մէրագ էթմէսին, պէն հազ-
գընը հազգ էտէճէլիմ, հազգաըզըզ էտէնին հազըլնտան կէ-
լիպ գաֆուսընը էզէճէլիմ, պէն սաֆուսթա տինլէմէմ, հա-
լանտա հութմամ, տիւպարէլէտէ կէլմէմ, էօյլէ 20 պին պի-
սուլարըն գանընա կիրիպտէ քէնտիլէրինի կիզլէյէն վէ էօ-
թէտէ գէվալլը վէ պիշարէ վէ սաֆուսթա թիմսէլէրի տար
աղաճընա չըգարանլարըն պաշընա կէթիլէճէլիմ տիւրլիւ
պէլայը, գօփարաճաղըմ գըյամէթի պէն պիլիրիմ, Ծնովք
Արմէնէ «էօյլէ», օ գատար հիտտէթ տուլլասըն «Աւաւ օտ»ուն
տաւասընը պաշգա զաղէթալար հազմաճըլար կէօյա ըէքլամ
օլուր տէյիւ, այնի տաւա պաշգա պիր զաղէթանըն պաշըն-
տա փաթլասա իտի, քէնտիլէր պազալըմ պիր սաթըր շէյ
հազաճագլար մը իտի, հէր քէս կէօգիւնտէքի մէրթէլի չը-
գարթսընտա, սօնրա պաշգալարըն կէօգիւնտէքի չէօփէ պազ-
սըն: Ծնովք Արմէն տիւշիւնմէսին, պաթթը քէնտինէ հալէր
տիր. օնուտա կէօթիւրիւպ պաշգա պիր ալէմէ պրագաճա-
ղըմ, օրանըն թէքմիլ քէչի սագալլը օյան էրքէք ատէմլէրի
արասընտա զաղէթաճըլըգ հափաճագ տըր, հէմոն քէնտի-
սինէ օրատա գըվրագ սաշը, թէմքին պաշը, քիւշիւք
հաշը, սիյաճ գաշը, ալէտ կէօգլիւ, շիրին եիւզիւ, լաթիֆ
սէօզլիւ պիր փաթիլգէի մահիարէ հայաթ ըէֆիգէսի օլմագ
իւզրէ թագտիմ օլունտագ տըր:

ԱԼՓԱՍԼԱՆԱ «էօյլէ», պէնիմ զիյարէթիմէ քէմալը հաս-
ընթէլէ պէքէսին, օնու զայէթ գէնկին պիր ալէմէ կէօթիւ-
րէճէլիմ քի պիւթիւն քիթապլար վէ պիւթիւն զաղէթալար,
մէքթուպլար, ըէսիլ, զայր ի ըէսիլ քիաֆֆէի էվրագլար
մանգուլմ (ստանաւոր) վէ գաֆիլէլի (յանգաւոր) հազըլըր, օ-

րատա սալթ իքի լիսան ճարի տիր, Թրանսըզնա վէ էրմէնիճէ,
լաքին պու լիսանլարը փէք չօգ իսթիմալ էթտիքլէրի իչիւն
արթըգ գաֆիյէ գալմամըչ օլտուղընտան Ալփասլանա իհթիյաճ
վար, անը օրայա գաֆիյէլէր փրօֆէսէօրիւ հալինտէ թագտիմ
էտէճէյիմ, վէ օրատա հաղաղը չիրին հէր պիր հարֆը ի-
չիւն իսթէր էրմէնիճէ օլտուն իսթէր Թրանսըզնա, քէնտի-
սինէ պին լիրա վէրիլէճէք տիր, վէ օրանըն պիր լիրասը
պուրանըն պին լիրասընա միւսավի տիր, 40 սէնէտէ օրա-
տա շաիրլիք էտէճէք, հէր կիւն 24 չիր հազաճագ, հէր պիր
չիր 40ար խանէ վէ հէր պիր խանէտէ 160 հարֆ պուլունա-
ճագ տըր: Արթըգ գաղանճաճողը փարալարը քէնտիսի հի-
սապ էթսին:

ԼԵՒՈՆ ԱՍՍՏՈՒՐԵԱՆԱ յէօյլէ, պու ալիմին վէ էհլի մա-
թիմաթիքին կէճ տօղտուղընա էսէֆ էտէրիմ: պունճա տէհր-
լէրտէն պէրու «Եւ սակայն կը դառնայ»ը պունտան սօնրա
«Եւ սակայն չի դառնար»ա թէպտիլ էթմէյէ միւթէճասըր վէ
մուվաֆֆագ օլտաճողը իչիւն թէպրիք էտէրիմ. էկէր Ասա-
տուրեանն էվրօփատա տօղմուչ օլտա իտի, պիւթիւն տիւննա
տախի անըն հիքմէթինի թագտիր վէ թէպրիք էտէր իտի,
նէ հափայըմ թիւրքիատա տօղտուղը վէ խուտուսիյէ էրմէնի
տօղտուղը գապահաթ տըր: Լաքին պէն օլ հէնի ֆէյլօսօֆը
կէօթիւրիւպ 9 ալէմ իւզէրինէ իլմի հիքմէթ վէ մաթէմա-
թիք փրօֆէսէօրիւ հափաճաղըմ, վիրուտըմա պէքլէսին:
Շիմտիյէ գատար հիչ պիր քիմսէնին քէչֆ էտէմէտիյի «Ա-
լէմ ի թիւրապի»յի (Հոդագունտ) ալէմլէր իչէրիսինտէ ան-
ճագ քէնտիսի պուլուպ կէօրէպիլտիյի իչուն օնուն գիմամը
իտարէսինիտէ քէնտի էլինէ վէրէճէյիմ, վէ պիրտէ քէսքին
կէօզլիւք հէտիյէ էտէճէյիմ քի պաշգա ալէմլէրի չապուգ
կէօրսիւն վի մէյտանա չըգարթսըն տէյիւ:

ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ ԱԼՓԻԱՐԱ յէօյլէ, ալէմէ մալլըմ օլտն գա-
լէմիյլէ քէնտիսինի կէօթիւրիւպ էօյլէ պիր ալէմէ պրազա-
ճաղըմ քի, սէքէնէսի սալթ թաիֆէ ի նիսատուն իպարէթ
տիր, քէնտինտէն մատա օրատա պաշգա էրքէք պուլուն-
մայաճագ, մէզպուրէլէրին տրտալնտա քէնտի պիւթիւն հիք-
մէթիյլէ չօգլարընըն մուհապպէթինի ճէլպ էթմէյէ չալըչա-
ճագ իսէտէ տալա մուվաֆֆագ օլտմայաճագ, հիչ պիր քիմսէ
քէնտի էլինի օնա թագտիմ էթմէյէճէք, հիչ պիր քիմսէ է-

սէր ի մուհապպէթ կէօսթէրմէյէճէք, օլ տիւպէր մախլուզ-
լարըն քէնտիսինէ ասլա թէվէճճիւհ իպրազ էթմէտիքլէրինին
սէպէպի իսէ, թավուս գուշու կիպի գանատընա տէյիլ իլլա
անըն տյաղընա տըգգաթ էթմէլէրիտիր. մէրգոււմ պու հալտէն
չօգ միւթէէսսիւֆ օլաճագ, վէ մէրագընտան քէնտիսինէ
նիւզուլ իսապէթ էտիպ, միւթէէսսիրէն տէրհալ էօլէճէք
տիր :

Վէլ հասըլ Մոյիս 18տէ կէլտիյիմտէ հէր քէսին նասի-
պինի թային էտէճէյիմ, քիմիսինէ աֆվ էտէճէյիմ, քիմիսի-
նի մահվ էտէճէյիմ, լաքին մահվ էտէճէքլէրիմ տահա չօգ
տուր: Վայ կէլմիշ «Դրախտա» ապօնէ հազըլմայանլարըն
պաշընա. եախօտ հազըլլպտա էլան փարա կէօնտէրմէյէն-
լէրին հալի եաման օլաճագ: Լաքին ինտան թապիյաթը ա-
ճաիպ տիր, կէլիյօր օլտուղումը կէրէյի կիպի պիւտիքլէրի
հալտէ, կէօրիւյօրում քի, իսգա վէ վագիֆէ պիլէ էթտիք-
լէրի եօգ, պիլիյօրում պու զաֆլէթ ուլգոււնտան պէն կէ-
լէնէտէք ուլանմայաճագլար, եինէ հէր քէս պիլտիյինի իլլէ-
յէճէք, տիւնհայա չարփաճաղըմ սաաթա գուտար հէր քէս
ալըշ վէրիշինէ, գէվգ ու սէֆասընա տէվամ էտէճէք, սու
թուֆանընտան էվվէլ օլտուղը կիպի, եէյիպ իլլէճէքլէր, կի-
յինիպ գուշանաճագլար, օյնայըպ սըչրայաճագլար, կիւլիւպ
չագըլաճագլար, էվլէնէճէքլէր էվլէնտիրէճէքլէր, եինէ հէր
քէս թապիյաթընըն սէվգիյաթընըն իճրասընտա պուլունտ-
ճագ, թէքրար ահպապ ահպապա խօր պագաճագ, գօնշու
գօնշույա խըյանէթ էտէճէք, ֆիքրի Հիլմիյէ քիւֆր ու
հագարէթ էթմէքտէ, Մարկուս կիրակոսըն հագգընը
եէմէքտէ, Զաքար ֆըրըլտաղընը չէվիւմէքտէ, Եօրկի վէ
Վասիլտէ Ղալաթա ըլիթըմը իւգէրինտէ սախթէ պիլէթ
սաթմաղա տէվամ էթմէքտէ պուլունաճագ տըր: Զէնփարէ՝
չէնաաթը, սարիգ՝ սըրգաթընը, սէրիսօ՝ պէքրիլիյինի, քիւ-
ֆրպազ՝ քիւֆրիւնիւ, քեագիպ՝ հալանընը, նահագգ քիմնէ՝
հագգսըլըլընը, տօլանտըրընը՝ տօլանտըրընըլընը տէվամ
էտէճէք տիր: Ումուժխանէլէր, մէյխանէլէր, գաղինօլար,
գահվէլէր աչըգ պուլունուպ եինէ օրալարտա չէթարէթ վէ
ֆաալիյէթ ի աղիմէ կէօրիւլէճէք տիր: Պէն օրայա գալու-
շուր գալուշմագ պուլարտան պագըլարը տէրհալ ճէգաի սէ
զալարընը պուլաճագլար, պագըլար իսէ տահա կէճ, էգիլէթ
իլլէ հայաթլարընա խիթամ վէրէճէքլէր տիր:

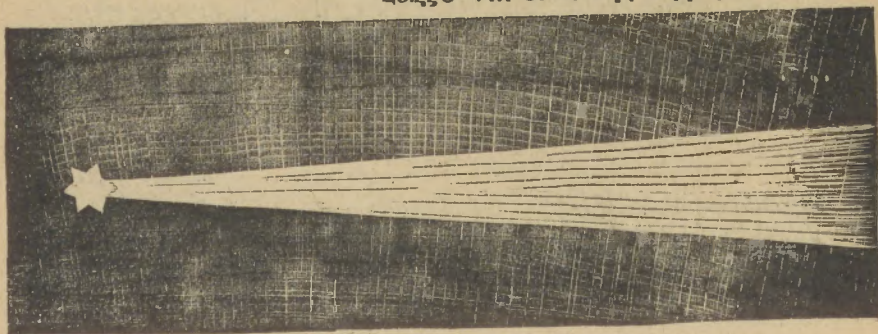

Կէլիշիմ շու սուրէթլէ օլաճագ վէ շու կիպի հալլէր վու-
գու պուլաճագ տըր: Տիւնհանըն սալթ պիր թարաֆընա
շիտաէթլէ չարփաճաղըմ, եանի տահա վիյատէ հագսըզլըզ վէ
ինսաֆսըզլըզ իծրա օլունան թարաֆա. իշպու միւսսատէմէ-
տէն տիւնհատաքի ինսանլարըն տէօրթտէ պիրի էօլէճէք,
պու էօլէնլէր տահա մութլու տըրլար, անը վահիտտէ էօ-
լիւպ պիթէճէքլէր, ասըլ պէլա սաղ գալանլարըն պաշընտա
փաթլայաճագ: Կէլիպ տիւնհա իլէ կիւնէշին արասընա կի-
րէճէյիմ, վէ տիւնհանըն կիւնէշ իլէ օլան միւնասէպէթինի
վէ գուզվէի ճաղիպէ թէսիրաթ վէ միւլնագաթընը իզալէ վէ
ինգըթա էտէճէյիմ: Էվվէլա տիւնհա տէվր ի տաիմինի զայպ
էտիպ շաշըրըպ մէյտանտա գալաճագ, գօրգուսընտան թիր
թիր տիրէյէճէք, վէ գաշըպտա կիզլէնէճէք հէր պուլամա-
տըղը իշին տէրհալ պէնիմ գաիտէմէ թապի օլարագ, պաշ-
լայաճագ փէրվանէ կիպի էթրաֆըմտա ֆըրըլ ֆըրըլ
տէօնմէյէ, պէնտէ տիւնհալը գուլրուղումա պաղլայըպ շու
կէօրտիւլիւնիւզ սէմալաթտա պիհուտուտ մէսաֆէ վէ պօշ-
լուզ իշէրիսինտէ, օրայա պուրայա կէզտիրիպ տուրաճաղըմ.
Էվվէլա տիւնհալը չէքիպ կիւնէշէ տօղրու հազըն կէօթիւրէ-
ճէյիմ, վէ կիւնէշէ օլ տէրէճէ հագլաշաճաղըմ քի, կիւնէշտէն
թարաֆա պուլունան տիւնհա էհալիսի պիր անտէ թութու-
շուպ, հանըպ պիթէճէք. պէն տէ իսթէրուէմ տիւնհանըն հէր
հանկի թարաֆ կա գըսմընը գօփարարագ հանըպ գազրու-
մասը իշին կիւնէշին իշինէ աթաճաղըմ, պունու հափմագ
պէնիմ իշինէ մուհազվէլ պիր մէսէլէ տիր: Էկէր աթաճագ
իսէմ էվրօփանըն պիր գըսմը իլէ Ասիանըն պիր գըսմընը ա-
թաճաղըմ: Ուէն գօրգուս. էսիրկէյէճէյիմի էսիրկէրիմ, մահվ
էտէճէյիմի մահվ էտէրիմ: Շու տա մալիւմ օլուն քի,
տիւնհա էհալիսինտէն պիր գըսմընը Գումէրէ, տիկէր գըս-
մընըտա Մէրրիխէ (Հրատ) սիւրկիւն մագաճընտա կէօթիւ-
րիւպ պրագաճաղըմ: Գումէրէ պրագաճաղլարըն քեաֆֆէ-
սի հիկիրմի տէօրթ սասաթ զարֆընտա մօրթօյը չէքէճէքլէր,
չինքի օրասը պուզ տէրիտալը իզօիզ պիր հէր օլուպ ճանլը
մախլուգաթըն հաշամասը իմքեանսըզ տըր: Լաքին Մէրրիխ
Գումէրէ պէնզէմէզ. օրատա ինսան վար, վէ պունլար ու-
ֆագ վէ խաֆիֆ մախլուգլար տըր, ճէվի հալտաը (մթնու-
լորտ) իզթիգալընտան ինսանլար օրատա գուշ կիպի ուշար-
լար, օլտուզճա վասի ամմա մահտուտ պիր տաիւրէտէ: Իշթէ
տիւնհատան կէօթիւրէճէյիմ ինսանլարտա օրանըն իզլիսինէ
կիրինճէ ուշուշմաղա պաշլայաճագլար. Կավրօտ, Կիկօ, Լի-
լա, Չաբընալը, Քրիգանքիմ, Կառափնաս տահա պու նէվ խա-
ֆիֆլէրին քեաֆֆէսի պիրտէն ուշաճագլար, վէ կիտիպ Մէր-

րիս սէքէնէսինին հիւրիւնէրի իւզէրինէ գօնաճազար: Մերիս
էհալիսի պունլարա փէք փարլապ պիր իսթիգպալտա պուլու-
նաճագ, վէ պէօյիւք պիր զիյաֆէթ վերէնէքլէր — շու սօն
տէֆա Ատանատա վերիլէնտէն տահա պէօյիւք — իսթէյէն-
լէրի օրատա պրագաճաղըմ, իսթէմէյէնլէրի եինէ գույրու-
ղըմա թագըպ, աչըլըպ կիտէնէյիզ, մանգուսէ ի շէմսիյէ հէ-
վալէսինտէն օ գատար ուզագլարա կիտէնէյիզ քի, կիւնէշ
պիլէ սէմավաթտաքի տիկէր երտըլլարըն պիրի կիպի ըլլըմ,
սըլլըմ կէօրիւնէնէք. Էմնա ի րահտէ օլ վասի պօշուգ իչէրի-
սինտէ գույրուղըմ սըրա կէլէն տիւնեա տտէմլէրի աճաիպ
վէ ճէսիմ կիւնէշլէր, տիւնեալար վէ պէնիմ կիպի պիւլէրճէ
գույրուգլը երտըլլար «էյր ու թէմաշէ էտէնէքլէր տիր.
պու կէօրիւլէն զարիպ մէնգարէլէր գարշընտա աղըլլարը
աչըգ գալըպ, պաղըլարըն ագլը զըվանասընտան տըշարը
շըգաճագ տըր, Լաքին ֆէնասը շուրասը քի, պիր արա օլ
գատար տէրինլէրէ կիտէնէյիզ քի, սիֆիր գարանլըգ իչինէ
տիւշէնէյիզ, նուր վէ զըյա պուլունիատըղը սէպէպտէն գույ-
րուղըմ սըրա կէլէն տիւնեա էհալիսինին տէօրթտէ իւշիւ
«օղուգտան տօնուպ թաշ քէսիլէնէքլէր վէ պու սուրէթլէ
հայաթլարընա խիթամ վերէնէքլէր, վէ Լաքին պէնտէն իշ-
րագ էտէն նուր վէ հերարէթ վասըթասըլլա սաղ գալան ա-
տէմլէրէ պիր զիյան օլմայըպ, ծնլարըն հեր պիրիսինի կէօ-
թիւրիւպ ճէննէթ միսլի պիրէր ալէմ տէրունինէ պրագա-
ճաղըմ, սէնտէ ինճու վէ էլմաստան միւրէքքէպ օլան պիր
ալէմտէ գալանագսըն, իշթէ օրասը պիր նէվ Դրալս տըրքի
սէնտէ ԴրԱիճընը օրատա տէվամ էտէնէքսլին քէմալը մու-
վաֆֆագիյէթլէ...»

ՀԱԼԷՅ ԳՈՒՅՐՈՒԴԼԸ ԵՐԼՏԸԶԸ

ՄԱՅՄՈՒՆԸ ՏԻՃՃԻՆԻՆ ՍԵՐԿԻԴԵՇԹԻ

Ազըպէթ, զիքր ի ճէմիւնի ետտ իթտիյիմիզ պու ազլը ֆազաթ զէվալը արգատաշըմըզ Բերովրէյի, խայլի կիւնլէր ալէտտէվամ տէօյէ տէօյէ, ետրը էօլիւ հալէ կէթիրտիքտէն սօնրա, էօյլէճէ պիհուշ վէ զայագլ պիր սուրէթտէ ետթտըզ հալտէ, պիր կէճէ պիզիմ եանըմըզտան ալրա կէօթիւրտիւլէր: Օ կիտիշ օլտու: Պիր գաշ կիւն սօնրա Տէրալիյէյէ կէօնտէրիւտիյինի, ֆազաթ էսնա ի րահտա, վուրուլան տալագլար իլէ չէքալիյ եզիլէթ վէ իսկէնճէլէրտէն միւթէտիւրէն պիւա հիւքմ վէֆաթ էթտիյինի էսէֆ ի ազիմ իլէ իշիտիպ ճիւմլէմիզտէ աղլատըզ: Իշպու վագաաը միւթսիւթէտէն 15 կիւն սօնրա աֆվը շահանէ սուտուր օլուպ, մահպուսլարտան պիր գըսմը թախիյէ էտիւտի: Անտէն չէնտ կիւն սօնրա թէքրոր մուհաքէմէմիզէ յիւլէթ օլունուպ, պէնտէ պէրաաթ գազանարագ թախիս ի կիրիպան էյլէտիմ: Եէնիտէն էնգարէտէ իճրա ը սանաաթ էթմէյէ պաշլատըմ:

ՊԵՇ ԳԱՀՐԱՄԱՆԼԱՐ ՆԱՍՐԸ ԱՍՐԸՏՐԸՆԱՐ

Պուլընտուղըմ տմէլիյաթխանէմ ճատտէ իւզէրինտէ օլտուղընտան, կէճէնին սաաթ 7 սուլարընտա իտարէխանէմին գափուսը էօնիւնտէ «Տիշճի, տիշճի» տէյու զարիպ պիր սէտա զուհուր էթտի: Ետրը կէճէտէն սօնրա պու կիպի պիր սէտանըն զուհուրընը՝ պիր միւշթէրիտէն չաղըըլըյօլ օլտուղըմ համլ էտէրէք, հաղը պիր միւշթէրի կէլմիշ գաննըյա ալէլ աճէլէ աշաղը սէյիրթտիյիմտէ նէ՞ կէօրսէմ էյի, քէնտիմի իքի զապթիյէ իլէ պիր փօլիս մէմուրընըն վէ պիր տէ էրմէնի փափաղընըն հուզուրընտա պուլտուամ, ֆիքրիմ ալթիւսթ օլմասըյա պէրապէր, գանղըր զանղըր պիրաէ տիթրէմէքտիր ալտը պէնի: Կիւն հալ քէնտիմի թօփալըպ քիմի՞ն թարաֆընտան վէ նէ՞ սէպէպէ մէպնի չաղըլտըզըմը սիւալ էթտիյիմտէ, Տէր Լիւմենակ իսմինտէքի փափազ էֆէնտի: «Աման տիշճի հապսխանէյէ սէնտէ պէրապէր կիտէլիմ» տէյու ճէվապ վէրմէսիյլէ, հապսխանէնին իսմինի իշիտիր ի-

չիթմէզ տահա զիյատէ գօրգմաղա վէ տիթրէմէյէ պաշլատըմ:
 Փէփէլէյէրէք «Նէ՞ վար» տէյիւ սիւալ էթտիյիմտէ «Մահ-
 պուսլարտան պիր գաշ թանէսինէ հաղորդութիւն վերիլէճէյի
 էճլտէն», օտանըգտա ըշըգ կէօրտիւմ իսէ կէլտիմ քի պէրա-
 պէր կիթմէմիզ իչիւն սիգէ ըէճա էտէյիմ» տէյիւ ճէվապ
 վէրտի: Պու ճէվապ իւզէրինէ մէսէլէնին պէնիմ իւզէրիմտէ
 մէրքէզլէնմէտիյինի անլայարապ կէնիւ պիր սօլուգ ալտըմ իսէ
 տէ «Հաղորդութիւն» սէօզիւ գուլաղըմա էյի աքս էթմէտի-
 յինտէն ֆէնա ֆէնա տիւշիւնմէյէ պաշլատըմ: Վէլ հասըլ
 մոճվաֆֆազաթ էտիպ պիրլիքտէ հօլա չըգտըգ: Վարա վա-
 րա հապսխանէյէ տախիլ օլուպ, տըշարըքի գօվուշտան կիր-
 տիյիմիգտէ, պալատա պահսը կէչէն պէշ քիմէնին եանի,
 թորոս, կիւլպէնիկ, Փանոս, Միրիճան վէ Յովհաննէսին էլ-
 լէրի քէլէպճէլի, ալազլարընտա զինճիր վէ պօյուլարընտա
 լալէ պուլճնտուղը հալտէ եւ քտիկէրլէրինէ ըապթ էտիլմիշ
 օլտուղըն կէօրտիւմ: Պունլար Տէր Արմենակը՝ հաղորդու-
 թիւն գապը էլինտէ օլտուղը հալտէ կէօրտիւլէրինտէ պաշ-
 լատըլար ֆիղանա: Փափազ էֆ. պունլարը խոստովանանք
 իչիւն պիթէր պիթէր տալէթ էթտիյինտէ իչլէրինտէն թորոս
 «էյվա՛հ շիմօի իշիմիզ պիթտի, ագըպէթիմիզ կէլտի, պիզի
 մութլազ ասանագլար տըր, լաքին ճէսարէթլէնին տօսթլա-
 րըմ, պիզ էօլմէյինճէ պաշգալար տիրիլմէզ, զաթէն պու
 խաթըրոպ իտի» տէտի: Պունըն իւզէրինէ պէշի պիրլիքտէ
 մէրազլանըպ ֆէրիատ ու ֆիղանա պաշլատըլար: Պէնտէ աղ-
 լատըղըմը պէլլի էթմէմէք իւզըրէ, կիւճ հալ իլէ քէնտիմի
 զապթ էտիպ «Խայր գարընտաշլարըմ սիզի ասմայանագլար,
 անճագ մէմլէքէթինիզէ կէօնտէրէճէլէր, մէմալիքիմիզտէ
 եօլճուլուգտա տաիմա թէհլիքէ էքսիք օլմատըղընտան, հա-
 զըրլըգսըզ հօլա չըգմամալը տըր. իշթէ պու կէօրտիւլիւնիւզ
 փօլիլլէր սիգէ մուգայլէտ օլմագ վէ մահալինիզէ սալիմէն
 սիզի թէսլիմ էթմէք իչիւն տիւր» տէտիմ իսէտէ, ասալ հէ-
 վալէի սէմ ի իթիպար էթմէյէրէք, քէմալ ը թէվաղու, թէվ-
 պէ վէ իսթիզֆար իլէ աղլայա սըզլայա Սը. Հաղորդու-
 թիւնա իշթիւրաք էթտիլէր. իշպու ալինի ըուհանինին իճ-
 րասընտան սօնրոս թէքրար թէվգիֆխանէյէ տէլալէթ օլուն-
 տուլար: Օլ էսնատէ զարտիյանլարտան պիրինին «Ալըն շու
 տին ու տէօվլէթ խըյանէթլէրինի, թէքքէյէ գուրպանըզ
 օլտուլար» տէտիյինի քէմալը էսէֆլէ իշիթտիք: (Տեկամի)

ՇԱՅԱՆ Ը ՏԸԳԳԱԹ ՊԻՐ ԻՂԱՆ

Գրասէտէն հիստէ 10 զր. սայ քի տիւքէնմիւ տիր Միւլա-
լահազաթ Ը Ախլագիյէ նամ քիթապ 6 զր. հալտըզլը էլվան
քարթօն իւզէրինտէ մաթպու կիւզէլ պիր շիրին հէր պիր
թանէսի 20 փարա, պու շիր Երլ պաշը միւնասէպէթիյէ
հէկորիկէրէ վէ խուսուսիյլէ չօճուզլարա հէտիյէ վէրմէք ի-
չիւն չօդ միւնասիպ տիր: Պուշտան մատա, պու սօն իքի
էսէրլէր, Եանի, միւլահազաթ իլէ հալտըզլը շիր: Ատանա
միւհթաճիյին մէնֆաաթընա սաթըլաճագ վէ փարասընըն
նըսֆը օ մագսէտ իչիւն Փաթրիքխանէյէ թարաֆըրգտան
թէսլիմ օլուսուպ ալտըզլըմը իլմ ու խապէրի պու դագէթա-
տա իլան էաէճէյիյ: Մուգատտէմա պու մագսէտէ սաթտը-
զլըմըգ էրմէնիճէ իքի քաթապար իչիւն, Փաթրիք Սրբազա-
նըն իմզասը թահթընտա ալտըզլըմը իլմ ու խապէրլէրջիէ-
տիմիզտէ մէվճուտ տըր: Հէմ պու էսէրլէրին միւնտէրիճա-
թընտ ն իսթիֆատէ էթմէք, հէմ տէ պախուսուս ֆէլէքզէ-
տէկեանա իանէ վէրմէք իսթէյէնլէր, տնլէրի իշթիրա իչիւն
Դրախօ դագէթասը խտարէխանէսինէ միւրաճտաթ էթմէլի
տիրլէր: Պապ Ը Ալի ճատտէսի: Պէրպէրեան մաթպատսը Ե.38:

ՏՕՒԹ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԶԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ

Գաղիակահ եւ մորթային հիւանդութեան

Երկար ժամանակ վերոյիշեալ հիւանդութիւնները իրեն
մասնագիտութիւն Ըրաժ, Տօքթ. Ուղուրլեան էֆ. որ ծանօթ
է արդէն մայրաքաղաքիս Հայ բժշկական դասուն մէջ, աշ-
խատած է բաւական երկար տարիներ Ազգ. Հիւանդանոցի
և Շիշլիի Անկեղանոցին մէջ:

Իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ, իր գործատե-
ղին, Սիրքէճի Թրամվայի ճամբուն Ֆէպիւս լուսանկարչա-
տան առաջին յարկը:

Խնամով և կարճ ժամանակի մէջ դարմանուիլ փափա-
քողները կարող են իր փորձառութեան դիմել, համոզուելի
բժշկին մէթօտէն օգտուելու համար:

Ազգասները ձրի:

Մանօթ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և
արգանդի հիւանդութեանց, մասնաւոր խնամքով:

ՆՈՐ ԱՅԴ հանդէսը սկսաւ լոյս տեսնել Մարգուանի մէջ
Փրօֆ. Գ. Յ. Կիւլեանի արտօնութեան և տնօրէնութեան
տակ, գրական, գիտական ճոխ մթերքով, կարող գրիչներէ
կը բաղկանայ խմբագրական մարմինը: Տարին 10 թիւ պի-
տի տայ 20 զրշ. բաժնեգինով յաջողութիւն կը մաղթենք
սրտագին:

Ռ. ՍԵՐՈՐԵԱՆ

[ՆԿԱՐԻԶ]

Նկարչական արուեստին բոլոր առաւելութիւններովը օժտուած Ռուբէն էֆ. Սերորեան մեծ յանդուութեամբ և ճաշակով կը պատրաստէ ամեն տեսակ յանձնարարութիւններ, թէ իւղաներկ և թէ գաւազակմ, դիմագծութիւններ և բէյ-զաժներ և այլն, գոհ ձգելով նոյն իսկ ամենէն հետաքրքիր ու նրբազնին յաճախորդները: Թէ որքան ստոյգ է այս բաւական է հիասքանչ նկարները դիտելու համար այցելութիւն մը իր խանութը, որ կը գտնուի Նուր-Օսմանիյէ Գըլլըճըլար փողոց թիւ 48:

ՏՕՔԹ. Ա. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՎԻՐԱՅՈՅԺ—ԲԺԻՇԻԿ

Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ տառնեակ տարիներու անընդհատ պաշտօնավարութեամբը ծանօթ Տօքթ. Ա. Գազազեան էֆ. գլխավոր վերջին պահանջմանց համեմատ և կարճ ժամանակի մէջ կը դարձանէ ամէն տեսակ վիրաբուժական, ներքին և վերներային (ջերմամիզութիւն և ֆրանկախտ), ինչպէս նաև արանց և կտանց ծննդամիջային հիւանդութիւնները: Առանց ցաւ պատճառելու տեղական թմրեցուցիչ դեղերով կը կատարէ գործողութիւններ, կը դարձանէ արգանդի տկարութիւնները, ամուլութիւնը ևն.:

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, բաց ի կիրակիէ, ժամը 5—7 (Ը. Թ.) Կէտիկ փաշա, Ասասուրեան հեծ. զեղարանը և կէս օրէ վերջ Պահճէ գաբու. փուռին կից թղթալուծառ-սառաֆի վրայի իր մասնաւոր սենեակին մէջ:

Հինգշաբթի օրերը Կէտիկ փաշա, Ասատուրեան գեղարանին մէջ՝ ձրի:

ՏՕԳԹ. ՏԻԴՐԱՆ Հ. ՈՒԻՆԻ

Կը դարձանէ իր հիւանդները աչքի բժիշկ Տօքթ. Էսաա փաշայի դարձանատունը:

Պուլիս պարսից գեսպանատան պողոտային վրայ Էմնիյէթ Սանտրդիի կից:

Իւր երկարամիտ փորձառութեամբ ի Վիճակիէ ամեն կերպով գոհացնելու իրեն դիմող հիւանդները: Ժամը 6էն 10 բացի Ուրլաթ և Կիրակի օրերէ: Չորեքշաբթի օրերը ձրի աղքատներու համար:

ԳԻՆ 20 փարա

ՏՊԱԿՐ. ԶԱՐԵՀ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ